

Zeitschrift: Annalas da la Societad Retorumantscha
Herausgeber: Societad Retorumantscha
Band: 73 (1960)

Artikel: Las ediziuns en lavur dalla Ligia
Autor: Decurtins, Alexi / Deplazes, Gion / Peer, Oscar
DOI: <https://doi.org/10.5169/seals-225031>

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist die Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Zeitschriften und ist nicht verantwortlich für deren Inhalte. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern beziehungsweise den externen Rechteinhabern. [Siehe Rechtliche Hinweise.](#)

Conditions d'utilisation

L'ETH Library est le fournisseur des revues numérisées. Elle ne détient aucun droit d'auteur sur les revues et n'est pas responsable de leur contenu. En règle générale, les droits sont détenus par les éditeurs ou les détenteurs de droits externes. [Voir Informations légales.](#)

Terms of use

The ETH Library is the provider of the digitised journals. It does not own any copyrights to the journals and is not responsible for their content. The rights usually lie with the publishers or the external rights holders. [See Legal notice.](#)

Download PDF: 02.02.2025

ETH-Bibliothek Zürich, E-Periodica, <https://www.e-periodica.ch>

Las ediziuns en lavur dalla Ligia

1. Vocabulari sursilvan-tudestg

1. *Cumposiziun.* Dil Vocabulari sursilvan-tudestg ein el decuors dil 1959 vegnidas tschentadas las letras da F—P. Las letras Q ed R sesanflan dapresent tier la stamparia, vegnan denton ad esser ton sco tschentadas. Plinavon ha quella obteniu la letra S, in manuscret alla maschina da biebein 200 paginas.

Il redactur spera grondamein che la stampa sappi sedrizzar da tschentar uonn a fin igl entir manuscret dil Vocabulari. La cumposiziun dad A—Z havess per la correctura ed examinaziun definitiva gronds avantatgs, fuss ei cheutras gie pusseivel da controllar bein ed endretg ils renviaments, d' untgir repetiziuns nunnecessarias, sco era d' evitar eventuals svaris ortografics, naturalmein adina pusseivels sin in manuscret da varga 1000 paginas.

2. *Correcturas.* L' entschatta da mars 1958 ha prof. dr. G. Deplazes giu surpriu l' incumbensa da leger igl entir manuscret dil Vocabulari cun igl intent dad examinar e cumpletar ils artechels ton sco selai. El ei vegnius a riva cun sia gronda e stentusa lavur per la fin d' uost 1959. Il redactur ha saviu risguardar la gronda part da sias remarclas e propostas fatgas a scret. Che dr. Deplazes, sco magister da tudestg alla scola cantunala, ha era dedicau sia atenziun alla formulaziun tudestga, ei stau capeivel e d' avantatg per l' ovra. Il redactur engrazia a signur prof. Deplazes per sia buna lavur e selegra oravontut dil fatg ch' igl ei stau pusseivel da dar investa el bi material ed en la disposiziun e character dil Vocabulari, avon ch' el cumpari, ad in da nos pli representativs sribents.

Teniu stendiu han medemamein era ils signurs insp. I. Beer, tipograf R. A. Caviezel e prof. dr. Chr. Lorez. Ensemen cun il redactur vegnan els a stuer gihir aunc beinenqual' ura, entochen ch' il Vocabulari, che nus bassegein tuts, ei sin cruna. Signur Caviezel ha dil reminent giu la buontad da repassar aunc inagada criticamein las 6 empremas artgas dad A—Cadagliun. Quellas ein aschia crutsch madiras per la stampa. A tuts nos collaboraturs s' auda per lur lavur loiala e fritgeivla nies bien engraziament.

Il redactur sez ha dil C naven buca saviu sededicar alla correctura dallas bandieras sco quei ch' el havess giavischau. El ha en emprema lingia stuiu preparar dafertontier il manuscret per la stampa. Ultra da quei han sias incumbensas a Friburg ed al Seminari da teologs a Cuera smesau aspramein siu temps liber. Nuotatonmeins eis ei stau pusseivel da liquidar la letra C en secunda correctura, la letra D en emprema correctura. A mintga cass vegn la stampa per-

via da nus buc ad esser en perfetg inagada ch' ella ha tschentau a fin il manuscret.

3. *Damondas d' ortografia.* Ei fuva da sminar che l' agitaziun per via dallas midadas ortograficas secalmi e sespiardi cuagl ir dil temps. Pli e pli biars selain perschader ch' ina mudesta avischinaziun en la scripziun dils differentes idioms sco era en quei connex, ina simplificaziun radicala dil «de» e «da» sursilvan ein tuttavia raschuneivlas. El rapport digl onn vargau havein nus circumscret pli detagliadamein nossa opiniun surlunder. Tonaton essan nus neu e neu sedeclarai prompts dad exponer il problem ina secunda gada el ravuigl dalla Cumissiun LR per damondas dil Vocabulari sursilvan, schinavon che quei po survir alla caussa. Ina eventuala radunonza, clamada dalla LR, lubess anzi al redactur d' argumentar e fundar ses pass cun arguments e mussaments aunc pli eloquents che tochen dacheu.

Cuera, ils 20 d' avrel 1960.

Alexi Decurtins.

Rapport final sur la lectura dil Vocabulari sursilvan

Dapi varga in onn e miez sun jeu sededicaus en miu temps liber disponibel alla lectura dils manuscrets dil Vocabulari sursilvan per incumbensa dalla Ligia Romontscha. Arrivaus ussa alla fin cun questa lavur, less jeu engraziar alla LR per la confidanza a mi demussada. Jeu hai cun carschent plascher legiu questa lavur che muossa con rehs nus essan en bunas expressiuns e buns plaids, mo era con seriusa e schubra lavur che ei vegnida fatga dils redactors, prof. dr. R. Vieli p. m. e prof. dr. A. Decurtins.

Mia incumbensa fuva la controlla dalla funcziun dil plaid principalmein ella fraseologia. Sche jeu hai duront la lectura fatg empau remarclas, ein quellas patertgadas sco *segns da reponderaziun* pil redactur. El vegn a far diever dad enqual caussa e laschar autras. Jeu hai legiu il manuscret da miu pugn da vesta anora, cun mias enconuschientschas hodiernas dil lungatg. Tgei ei quei, cura ch' ins ei dapi vegn onns el territori tudestg e dumbra mo curonta onns! A mi stat buca a disposiziun il material dil DRG ni enzatgei semegliant. Bein hai jeu pliras gadas dumandau auters per cussegl ni hai fatg controllas cun las enconuschientschas dad auters. Mo quei ei buca adina stau il cass ed era buca pusseivel.

Mias remarclas hai jeu fatg en scret cun maschina, en tut ca. 50 paginas cun ver 1400 numers. Per part pertuccan quels numers la medema caussa, sco igl -i- digl adj. e semegliant. E jeu sai che jeu hai buca remarcau tut quei ch' ins savess remarcar sur ina inventa-

risaziun d' in lungatg vivent. Quei ei buca pusseivel, schiditg che nies lungatg vernachel viva.

Denton sun jeu selegraus dallas bialas monas bein ligiadas ed engraziels grondamein a tut tgi che ei sefatgs meriteivels.

Cuera, fin d' uost 1959.

Gion Deplazes.

2. Vocabulari ladin-tudais-ch

Quaist an gnittan redats ils custabs: *a, c, h, i, k, l, p, r, s, u, v, z*. Pür dürant il cuors da quaist an pudet il redactur chattar üna fuorma definitiva da la cumposiziun. Daspö il marz 1959 gnittan fattas amo alch müdadas fundamentalas, per part chattadas necessarias in la discussiun cha'l redactur avet in schner 1960 culs correctuors, giunfra Domenica Messmer e sar dr. Andrea Schorta.

Manzunain las plü importantas: a) l' alfabet sto gnir resguardà strictamaing, in regard a l' adöver pratic dal vocabulari; b) plets da la listessa famiglia fuorman ün chapitel; il chapitel vain pero interruiot, schi sieua immez sia successiun alfabetica ün pled na paraint; c) là ingiò cha vallader e puter han per üna chosa duos terms differents, v. d. da differenta provgnentscha, vegnan quaists trattats separadamaing; d) i vain chattà per bön da nu dar per ün singul pled rumantsch massa blers plets tudais-chs; e) il vocabulari nu stuvesse surpassar ün tschert volüm, ed usche staran blers chapitels gnir scurznits; eir in favur a la survista aise racumandabel da nu far chapitels massa lungs. — Bleras müdadas gnaran fattas pür dürant las correcturas ingiò cha'l redactur pudarà resguardar las propostas dals correctuors.

A sar Jon Guidon gnit surdat d' excerptar la litteratura publichada davo il 1935, üna lavur chi 'ns fet attent a blers plets chi meritan da gnir resguardats.

In quaist mumaint vain il custab *s*, il plü lung da nos pletari, scrit gio sün matrizzas; l' *u*, il *v* e l' *z* sieuaran.

Da redar sun amo il *q* ed üna part dal *t*. In plü staran gnir sur-lavurats l' *e* e l' *f*, culs quals sar Jon Pult avaiava gnü cumanzà la redacziun dal vocabulari.

Il redactur sperescha da pudair correger sia lavur dürant ils mais d' instà, tant cha tuot stuess esser pront per la stampa fin l' utuon da quaist an.

Coira, avrigl 1960.

Oscar Peer.

3. Vocabulari da Surmeir

Tots dus redactours on durant igl onn passo betg catto bler taimp liber per luvrar ve digl Vocabulari, uscheia tgi ni igl T ni igl S en nias redigias a fejn. Fittos chels dus gronds bustabs, resta angal anc igl C scu bustab da pi gronda muntada. Nous speragn da pudeir luvrar anavant bagnspert, gio tgi las relaziungs tranter igls differents interessents paran ossa sen veia da sa calmar. Tar ena lavour usche minuziosa tgi sto neir fatga da tots dus redactours durant pacas ouras da taimp liber, è igl «clima da lavour» la cundiziung principala per tg' ins possa sa metter vedlonder cun gost.

Turitg, igls 23 avregl 1960.

Mena Wüthrich-Grisch.

4. Igl pledari da Sutselva

Durànt la stad 1959 à igl sutascret redigieu igl bustab R ca cumpeglia 16 varts a 13 varts digl bustab C. Quegl e bundànt egna tearza da quel. Quels bustabs en ànc da cunvalar cuagl material digl DRG. Luzi Tschärner à fatg l' ampemma redacziùn digl A a cunvalo cuagl DRG. Ascheia fuss ussa fatga l' ampemma redacziùn digl A, B, D, E, F, G, H, I, L, M, N, P, R, U, V ad egna tearza digl C. Igl resta ànc da rediger igl O, Q, S, T, X, Y a Z.

S. Murezzi, igl marz 1960.

Curo Mani.

5. Cudischets da leger e d' exerchezis per il Plaun

Scolasta *Dorli Rageth* ha luvrau vinavon e finiu la secunda ediziun dil cudischet dalla 3. classa, slargond quel cun 10 novs tocs da leger adattai a quei scalem. Ella ha lu luvrau vid il cudischet cun exerchezis da lungatg per la 3.-6 avla classa. Lein sperar che quella impurtonta publicaziun sappi vegnir dada en stampa el decuors dils 1960.

6. Cudischet da scola per las classas sura dalla Sutselva

Vi da quei cudisch, annunziaus en nies rapport digl onn vargau, lavuran per incumbensa dalla Conferenza romontscha dalla Sutselva ils scolasts Gion Mani, Julius Spescha, Giusep Muoth e Steafan Michael. Duront ils 1960 munglass era quel arrivar en stampa.